

Hälsö- och sjukvårdsförvaltningen

Regeringskansliet, Socialdepartementet

REGION VÄSTMANLANDS YTTRANDE ÖVER BETÄNKANDET STÄRKT TILLSYN OCH UPPFÖLJNING - FÖRSLAG FÖR ATT MOTVERKA OEGENTLIG LÄKEMEDELSFÖRSKRIVNING (SOU 2026:19)

Region Västmanland har getts möjlighet att lämna synpunkter på Remiss av Stärkt tillsyn och uppföljning – förslag för att motverka oegentlig läkemedelsförskrivning (SOU 2026:19).

Nedan följer sammanfattande och detaljerade synpunkter.

Sammanfattning

Region Västmanland välkomnar utredningens ambition att stärka möjligheterna att upptäcka, utreda och motverka oegentlig läkemedelsförskrivning. Det är positivt att regionerna föreslås få större insyn i förskrivningsdata och bättre förutsättningar att följa upp avvikande förskrivningsmönster. Region Västmanland ser även positivt på åtgärder som kan leda till snabbare och mer effektiva ingripanden vid misstänkta oegentligheter samt att Inspektionen för vård och omsorg (IVO) ges förstärkta möjligheter att fullgöra sitt tillsynsuppdrag.

Samtidigt finns ett behov av ytterligare förtydliganden av ansvarsfördelning, juridiska förutsättningar och praktiska konsekvenser. Särskilt viktigt är att de föreslagna förändringarna utformas så att de stärker uppföljning och kontroll utan att skapa administrativa hinder eller påverka patienters tillgång till nödvändig behandling.

Benämningen förmånskod och kodstruktur

Region Västmanland noterar att arbetsplatskod föreslås byta namn till förmånskod samtidigt som utredningen anger att förändringen främst utgör ett förtydligande.

Region Västmanland anser att den föreslagna benämningen bör övervägas ytterligare. Koden används även för förskrivningar som inte omfattas av läkemedelsförmånen och benämningen "förmånskod" riskerar därför att ge en missvisande bild av kodens funktion. Dessutom finns risk för sammanblandning med förskrivarkoder. Alternativa benämningar såsom uppföljningskod, läkemedelskostnadskod, läkemedelsuppföljningskod eller analyskod bör därför övervägas.

Fritids-/pensionärsförskrivning

Region Västmanland noterar att fritidsförskrivning i dag inte är begränsad till vissa läkemedel eller läkemedelsgrupper. Det innebär att i princip alla läkemedel kan förskrivas inom ramen för fritidsförskrivning, vilket ur ett perspektiv av ändamålsenlig och rationell förskrivning kan väcka frågor.

Region Västmanland konstaterar att fritidsförskrivning och verksamhetsanknuten förskrivning kan ge upphov till olika förutsättningar för spårbarhet, uppföljning och tillsyn. Om dessa förskrivningsformer inte kan särskiljas på ett tydligt sätt finns en risk att möjligheterna till analys och kontroll begränsas. Detta kan påverka såväl regionernas som tillsynsmyndigheternas förmåga att följa förskrivningsmönster, identifiera avvikelser och upprätthålla en ändamålsenlig uppföljning.

Koppling mellan förskrivarkod och arbetsplatskod

Region Västmanland ser positivt på utredningens förslag att utreda möjligheten att koppla förskrivarkod till en eller flera arbetsplatskoder för att motverka felaktig användning.

Det behöver dock klargöras hur en sådan lösning ska fungera i praktiken. Särskilt viktigt är att beskriva:

- när kontrollen ska genomföras,
- vilka system som ska utföra kontrollen,
- hur avvikelser ska hanteras,
- hur patienten påverkas om kontrollen inte faller ut korrekt.

En kontroll som först sker på apotek riskerar att skapa problem för patienten och leda till fördröjd behandling. Eventuella tekniska spärrar bör därför i första hand hanteras redan vid förskrivningstillfället.

För att lösningen ska fungera krävs att det finns ett kontinuerligt uppdaterat underlag över vilka förskrivare som är behöriga att använda vilka arbetsplatskoder. Sådana uppgifter förändras ofta till följd av nyanställningar, avslutade anställningar, tjänstledigheter, stafettuppdrag, sidouppdrag och förändringar i verksamhetsstruktur. Administrationen kring att registrera, kvalitetssäkra och löpande uppdatera dessa kopplingar riskerar att bli omfattande för regionerna. Utredningen bör därför närmare analysera hur informationen ska förvaltas, vem som ska ansvara för uppdateringarna samt hur systemet kan utformas för att minimera administrationen.

Uppföljning, statistik och informationsdelning

Region Västmanland välkomnar de förslag som stärker regionernas utökade uppföljningsmöjligheter.

Regionerna bör ges tydliga juridiska förutsättningar att följa upp förskrivningar på förskrivarnivå. Det bör tydliggöras:

- hur regionerna får använda den utökade statistiken
- hur uppgifter om förskrivarkoder får behandlas
- hur information kan delas mellan regioner i gemensamma ärenden

Vidare bör det vara möjligt att följa ursprunget till förskrivningar, exempelvis om receptet skapats via journalsystem, Förskrivningskollen eller en digital vårdtjänst.

Tjänsten *Min förskrivning* bör vidareutvecklas så att statistik enkelt kan erhållas för en enskild förskrivare eller ett specifikt läkemedel.

Nationell samordning och analys

Regionerna har i dag begränsade möjligheter att själva bedriva avancerad utredningsverksamhet. Region Västmanland anser att det finns behov av en nationell funktion med särskilt ansvar för att identifiera och analysera misstänkta oegentligheter inom läkemedelsförskrivning. Funktionen bör innehålla analyskompetens, juridisk kompetens, medicinsk sakkunskap och farmaceutisk kompetens.

E-hälsomyndigheten bör ges i uppdrag att ta fram och tillhandahålla standardiserade rapporter för att följa upp misstänkt oegentlig förskrivning. Rapporterna bör baseras på de mest frekvent förekommande typerna av oegentligheter. Genom gemensamma nationella rapporter kan regionerna arbeta mer enhetligt och effektivt med uppföljning, samtidigt som behovet av lokalt utvecklade analysmodeller minskar. Sådana rapporter bör göras tillgängliga i befintligt analysverktyg Concise och därmed bidra till att stärka det samlade arbetet mot oegentlig läkemedelsförskrivning.

Tillsyn och ansvarsfördelning

Region Västmanland välkomnar de förslag som ger IVO ökade resurser och möjliggör snabbare hantering av ärenden.

Region Västmanland ser behov av att ansvarsfördelningen mellan IVO och regionerna förtydligas.

Synpunkter på specifika formuleringar

I föreslagen 6 a § bör formuleringen om folkbokföring och verksamhet ses över eftersom en förskrivare kan vara folkbokförd i en annan region än den där verksamheten bedrivs.

På sidan 46 bör det övervägas om Socialstyrelsens roll bör beskrivas eller tydliggöras gällande prövning av tilldelning av kod, då myndigheten förefaller saknas i resonemanget.

Avslutande synpunkter

Sammanfattningsvis delar Region Västmanland utredningens bedömning att det finns behov av förstärkta möjligheter att upptäcka och motverka oegentlig läkemedelsförskrivning. De föreslagna åtgärderna har potential att stärka arbetet mot välfärdsbrottslighet.

Region Västmanland ser fram emot det fortsatta arbetet med att utveckla effektiva och ändamålsenliga verktyg för uppföljning och stärkt tillsyn av läkemedelsförskrivning.

För Region Västmanland

Jonas Cederberg
Hälso- och sjukvårdsdirektör